

Т.В. Шгаль, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)
О.О. Тищенко (ХДУХТ, Харків)

СУЧАСНА ПАРАДИГМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Визначальною рисою розвитку сучасного суспільства, принципово важливою її парадигмою є невідпинне зростання місця і ролі фундаментальних, прикладних, технологічних, інформаційних знань у різних сферах діяльності людини, яка на початку третього тисячоліття стає найважливішою цінністю. З урахуванням тієї обставини, що людина, особистість є однією з реальних конкурентоспроможних ланок у цивілізаційному поступі сучасної України, то саме інтелект українських громадян, їх розум, можливість раціонально підходити до вирішення назрілих глобальних проблем людства можуть стати стратегічним курсом, який за умови належного ставлення та ефективного його використання державою здатний забезпечити трансформацію українського суспільства до сучасного економічного світу. У процесі формування такої людини головна роль належить освіті, зокрема вищій. Як наслідок, перед вищими навчальними закладами України постає завдання якісного забезпечення високого рівня підготовки фахівців.

Аналіз положення справ у світовій освіті показав взаємозалежність успіху вирішення глобальних проблем людства і відповідної стратегії у сфері освіти. Незважаючи на спроби реформування систем освіти у провідних країнах світу, проблеми в цій галузі свідчать про назріваючу світову кризу освіти. Соціологи наголошують на існуванні двох протилежних процесів – підкреслення індивідуальності сучасної людини і розквіту індивідуалізму. З одного боку, людина прагне посилити власні відмінності, щоб захистити свою індивідуальність, з іншого – сучасність вимагає поставити спільність на чолі соціальних цінностей, що сприятиме більшій збалансованості розвитку суспільства. В процесі оновлення освітніх систем європейських країн спостерігаються наступні тенденції: збільшення тривалості обов'язкової освіти; швидке кількісне зростання студентства і, відповідно, вищих шкіл; підвищення значення вивчення іноземних мов; розширення мобільності студентів і викладачів; створення і поширення спільних стандартів освіти тощо.

Складовими сучасної парадигми української освіти є випереджаючий розвиток системи освіти, орієнтованої на нові потреби суспільства; формування такої мотивації навчання, яка орієнтована на актуалізацію власної системи цінностей; забезпечення освітнього процесу новими методиками із гуманістичним спрямуванням;

орієнтація на цілісно-розумовий та морально-естетичний зміст навчання, привнесення в нього елементів духовної самобутності особистості.

Розвиток сучасної вищої освіти України відбувається паралельно у двох напрямках: у відповідності з національною стратегією соціально-економічного розвитку України та у напрямку європейської співпраці та інтеграції вищої освіти України в Європейський простір, яка базується на засадах пріоритету національних інтересів; збереження та розвитку інтелектуального потенціалу нації; системного і взаємовигідного характеру співробітництва; толерантності в оцінюванні здобутків освітніх систем зарубіжних країн та адаптації цих здобутків до потреб національної системи освіти.

Слід зазначити, що у напрямку інтеграції вищої освіти України у європейський простір слід виконати ще цілу низку дій, серед яких: приведення у відповідність болонським вимогам Закону України «Про вищу освіту» у частині 14 визначення змісту і статусу освітньо-кваліфікаційних рівнів; розробка і затвердження нормативно-правових актів щодо регулювання діяльності викладацького персоналу та студентського контингенту вищої школи в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу; розробка та законодавче урегулювання процедури контролю якості та акредитації за європейськими стандартами тощо.

Таким чином, проаналізувавши стан, основні тенденції розвитку та складові сучасної парадигми української освіти напрошується висновок про наявність міцного підґрунтя у вигляді вітчизняної національної педагогічної школи для реалізації Болонських принципів в системі сучасної вищої освіти України з метою інтеграції України в Європейський освітянський простір. Отже, для української вищої освіти важливо, перш за все, досягти якості, яка буде підкріплюватися рівнем знань, вмінь і навичок студентів та викладачів. Для цього, на нашу думку, перш за все необхідно звернутись до національних надбань в педагогічній сфері, враховувати ментальні особливості студентства, перш ніж застосовувати прогресивні європейські системи навчання; і дуже нагальною є проблема фінансування реформ у сфері освіти, без вирішення якої усі перетворення зведуться до формалізації і досягнення лише кількісних показників замість очікуваних якісних.